

NÂNG CAO HIỆU QUẢ PHÒNG NGỪA TỘI CHỐNG NGƯỜI THI HÀNH CÔNG VỤ TRONG TÌNH HÌNH HIỆN NAY

■ ThS. TRẦN NGỌC ĐƯỜNG *

1. Thực trạng tình hình tội phạm chống người thi hành công vụ trong những năm gần đây

Trong những năm gần đây, tình hình tội phạm chống người thi hành công vụ trên phạm vi toàn quốc diễn biến phức tạp và có chiều hướng gia tăng. Theo số liệu thống kê của Tòa án nhân dân tối cao, năm 2010 xét xử 721 vụ với 1.216 đối tượng, năm 2011 xét xử 728 vụ với 1.234 đối tượng, năm 2012 xét xử 956 vụ với 1.517 đối tượng, năm 2013 xét xử 991 vụ với 1.537 đối tượng, năm 2014 xét xử 751 vụ với 1.175 đối tượng. Theo báo cáo của Công an các đơn vị, địa phương, trong 10 năm qua, tình trạng chống người thi hành công vụ đã khiến 43 cán bộ, chiến sĩ công an nhân dân hy sinh và 2.218 cán bộ, chiến sĩ công an nhân dân bị thương. Riêng lực lượng cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy Bộ Công an và lực lượng phòng, chống ma túy Bộ đội Biên phòng đã có 17 đồng chí hy sinh, gần 40 đồng chí bị thương, trên 280 đồng chí bị phơi nhiễm, 7 đồng chí bị nhiễm HIV/AIDS. Trong công tác truy nã tội phạm có 4 cán bộ, chiến sĩ công an nhân dân hy sinh và gần 20 đồng chí bị thương, nhiều tài sản, cơ sở vật chất, phương tiện bị phá hủy, hư hỏng nặng. Các vụ chống người thi hành công vụ tập trung vào lĩnh vực đảm bảo trật tự, an toàn giao thông, trật tự công cộng, quản lý, bảo vệ rừng, hoạt động bảo vệ tại phiên tòa, quản

lý cửa khẩu, quản lý thị trường, đấu tranh phòng, chống tội phạm xâm phạm trật tự, an toàn xã hội, tội phạm ma túy, giải quyết các vụ việc về an ninh, trật tự ở cơ sở.

Đối tượng chống người thi hành công vụ rất đa dạng, từ số đối tượng phạm tội nguy hiểm, có tiền án, tiền sự đến số đối tượng phạm tội lần đầu, thanh thiếu niên, học sinh, sinh viên, cán bộ công tác trong các cơ quan nhà nước... Hành vi chống người thi hành công vụ xảy ra ngày càng nhiều, tính chất mạnh động, liều lĩnh, táo tợn, nguy hiểm và công cụ, phương tiện mà đối tượng sử dụng chống lại người thi hành công vụ cũng rất đa dạng, từ vũ khí quân dụng (súng, lựu đạn...) cho đến những vũ khí thô sơ như dao, kiếm, súng tự chế... hoặc cá biệt có những trường hợp đối tượng sử dụng phương tiện giao thông đâm trực tiếp vào người thi hành công vụ gây hậu quả đặc biệt nghiêm trọng¹. Đặc biệt, có những vụ chống người thi hành công vụ xảy ra khi đối tượng là những phạm nhân đang chấp hành án phạt tù tại các trại giam. Mục đích tấn công người thi hành công vụ của đối tượng không chỉ để ngăn cản việc thi hành công vụ, chạy trốn khi bị bắt giữ mà còn chủ động tổ chức tấn công nhằm gây thương vong cho lực lượng thi hành công vụ, giải cứu đồng bọn, cướp lại vật chứng, thậm chí một số băng nhóm tội phạm còn có ý đồ tấn công "dằn mặt", thách thức, đe dọa

* Bộ Công an

cán bộ.

Cùng với việc sử dụng vũ lực để chống người thi hành công vụ, các đối tượng còn lợi dụng quyền tự do dân chủ, tự do ngôn luận để vu khống, xuyên tạc gây mất uy tín, thiện cảm của nhân dân đối với lực lượng thi hành công vụ, làm cho nhân dân và các lực lượng khác hiểu sai nội dung sự việc, dẫn đến hành vi chống người thi hành công vụ. Qua công tác giải quyết khiếu nại, tố cáo về các trường hợp cán bộ, chiến sĩ công an nhân dân có hành vi tham nhũng, tiêu cực cho thấy có đến trên 50% số đơn thư phản ánh không đúng sự thật, trên 80% có những nội dung xuyên tạc, bóp méo, suy diễn về sai phạm của cán bộ, chiến sĩ. Hầu hết, các đối tượng chống người thi hành công vụ có hành vi “vừa đánh trống, vừa la làng”, lợi dụng báo chí, tâm lý bức xúc của người dân để tố cáo sai sự thật về diễn biến sự việc và công tác thực thi pháp luật của lực lượng công an nhân dân nhằm làm nhụt ý chí chiến đấu của lực lượng thi hành công vụ và tác động để việc xử lý có lợi cho đối tượng.

Bên cạnh những vụ việc chống người thi hành công vụ đã xảy ra, tình trạng một bộ phận không nhỏ người dân có thái độ coi thường pháp luật, coi thường các lực lượng thi hành công vụ, nhất là đối với lực lượng cảnh sát giao thông, cảnh sát trật tự, công an xã, phường, thị trấn... tiềm ẩn nguy cơ xảy ra các vụ chống người thi hành công vụ rất nguy hiểm, không chỉ dừng lại ở mức độ “chống” mà còn ở mức độ chủ động tấn công người thi hành công vụ.

2. Những nguyên nhân cơ bản

- Việc triển khai thực hiện chủ trương, chính sách ở nhiều nơi (nhất là cấp cơ sở) còn thiếu công khai, dân chủ, minh bạch, không thống nhất... dẫn đến bức xúc của người dân. Ví dụ, ở nhiều địa phương việc vận dụng, triển khai chính sách của Nhà nước trong công tác đền bù, giải phóng mặt

bằng còn nhiều bất cập; có trường hợp hai địa phương sát nhau, nhưng mỗi địa phương lại quy định và thực hiện một kiểu khung giá đền bù, một số nơi không có sự công bằng giữa người đền bù trước và người đền bù sau, giữa người nghiêm chỉnh chấp hành pháp luật và người chây ỳ, ngang ngược.

- Nhận thức về pháp luật và ý thức chấp hành pháp luật của người dân còn nhiều hạn chế dẫn đến vi phạm pháp luật xảy ra ngày càng nhiều với tính chất, mức độ nghiêm trọng khác nhau, khi bị xử lý thì thường có tâm lý chống đối, chống trả lại các lực lượng chức năng. Trong khi công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật còn nhiều hạn chế, chưa xây dựng, hình thành được ý thức chấp hành pháp luật trong nhân dân.

- Mặt trái của nền kinh tế thị trường cũng làm cho đạo đức của một bộ phận người dân có lối sống tự do, buông thả, những tác động tiêu cực từ văn hóa phương Tây, phim ảnh... là những nguyên nhân quan trọng dẫn đến các hành vi coi thường pháp luật, trong đó có hành vi chống người thi hành công vụ.

- Trình độ, năng lực chuyên môn, phẩm chất đạo đức của một số người thi hành công vụ còn hạn chế, thái độ ứng xử với người dân thiếu chuẩn mực và đặc biệt là vấn đề giải quyết các vụ việc của người dân thiếu minh bạch, có dấu hiệu tham nhũng, tư lợi, không khách quan hoặc thiếu cương quyết làm cho người dân cảm thấy mình bị thiệt thòi, dẫn đến bất bình, từ đó có hành vi chống người thi hành công vụ.

- Việc trang bị phương tiện, vũ khí, công cụ hỗ trợ cho các lực lượng thi hành công vụ ở cơ sở còn thiếu, chất lượng thấp, chưa đảm bảo cho lực lượng thực thi hoàn thành nhiệm vụ, chưa đủ sức răn đe người vi phạm và tội phạm. Mặt khác, Pháp lệnh Quản lý, sử dụng vũ khí, vật liệu nổ và công

cụ hỗ trợ
hành đã
vũ khí, có
còn nhiều
trong việc
thể, nên k
vụ thường
được tran
cả trường
không dă
phạm, là
lượng thụ
- Côn
dân, công
kiện của
bảo vệ ph
bức xúc
người thi
dân phải
được giải
và thực h
- Một
việc chốn
trách nhi
việc thi l
dưới, chu
Việc ki
đặn, th
nấn kịp t
Đáng ch
sót của c
những kl
còn “phá
tác động
ứng và c
- Việc
vụ của m
còn chưa

cụ hỗ trợ năm 2011 và các văn bản hướng dẫn thi hành đã có hiệu lực pháp luật, nhưng việc sử dụng vũ khí, công cụ hỗ trợ của người thi hành công vụ còn nhiều hạn chế. Các quy định của pháp luật trong việc sử dụng vũ khí, công cụ hỗ trợ chưa cụ thể, nên khi có sự việc xảy ra, người thi hành công vụ thường ít sử dụng đến vũ khí, công cụ hỗ trợ được trang bị vì sợ làm chết người, bị thương... kể cả trường hợp có vũ khí, công cụ hỗ trợ nhưng không dám sử dụng để tự vệ, chiến đấu vì sợ vi phạm, làm mất đi tính chiến đấu, uy lực của lực lượng thực thi công vụ.

- Công tác tiếp nhận đơn thư, khiếu kiện của dân, công tác tiếp dân, giải quyết đơn thư, khiếu kiện của dân ở một số địa phương, một số cơ quan bảo vệ pháp luật còn bị coi nhẹ, dẫn đến người dân bức xúc với thái độ quan liêu, vô trách nhiệm của người thi hành công vụ. Nhiều trường hợp người dân phải đi lại nhiều lần mà công việc vẫn chưa được giải quyết, từ đó họ thiếu kiểm chế, nổi nóng và thực hiện hành vi chống người thi hành công vụ.

- Một nguyên nhân khác cũng là yếu tố đưa đến việc chống người thi hành công vụ là việc thiếu trách nhiệm của cấp trên trong kiểm tra, giám sát việc thi hành công vụ của cán bộ, công chức cấp dưới, chưa cương quyết xử lý sai sót của cấp dưới. Việc kiểm tra, giám sát không được tiến hành đều đặn, thường xuyên nên đã không phát hiện, uốn nắn kịp thời các sai sót của người thi hành công vụ. Đáng chú ý là có hiện tượng cấp trên bao che sai sót của cấp dưới làm cho sai sót của cán bộ không những không được giải quyết triệt để mà thậm chí còn "phát triển" mạnh hơn, có hệ thống hơn, từ đó tác động xấu đến người dân, khiến người dân phản ứng và có biểu hiện chống đối.

- Việc xử lý hành vi chống người thi hành công vụ của một số cơ quan có thẩm quyền ở một số nơi còn chưa cương quyết, nghiêm khắc. Điều này dẫn

đến việc người vi phạm coi thường kỷ cương, phép nước, tiếp tục chống đối người thi hành công vụ. Trong nhiều trường hợp, biểu hiện chống đối của người dân lúc đầu chỉ là nhỏ lẻ nhưng do xử lý vi phạm không dứt điểm, xử lý chưa nghiêm nên biểu hiện chống đối ngày càng lan rộng, lôi kéo nhiều người tham gia. Một số chính quyền cơ sở ngại va chạm với dân, buông lỏng quản lý, thậm chí bắt lạt trước vi phạm của người dân, từ đó làm cho một số phần tử ở địa phương được đà lôi kéo, kích động đông đảo quần chúng tham gia chống đối người thi hành công vụ, từ đó gây bất ổn cho an ninh, trật tự ở địa phương. Trong một số trường hợp khác, hành vi sai phạm của đối tượng ở địa phương không được xử lý, ngăn chặn ngay từ đầu, từ đó dẫn đến việc những đối tượng này có biểu hiện coi thường pháp luật, coi thường người thi hành công vụ và tiếp tục tái diễn hành vi vi phạm hoặc hành vi chống đối người thi hành công vụ. Điều này thường xảy ra phổ biến với những đối tượng thuộc loại "ngang ngược", "côn đồ, bắt hảo" ở địa phương. Mặt khác, trong nhiều trường hợp, việc xử lý tội chống người thi hành công vụ chưa thật cương quyết, triệt để mà còn thiên về xử phạt hành chính. Nhiều vụ về thực chất có tính nguy hiểm của tội phạm nhưng vẫn chỉ bị xử phạt hành chính. Điều này phần nào dẫn đến người vi phạm coi thường pháp luật, không tôn trọng người thi hành công vụ.

- Chế tài xử lý hành vi chống người thi hành công vụ chưa đủ mạnh, còn hạn chế, chưa thể hiện tính răn đe, giáo dục, phòng ngừa chung.

3. Một số biện pháp nâng cao hiệu quả công tác phòng ngừa tội chống người thi hành công vụ

- Thực hiện công khai, minh bạch trong triển khai các chính sách kinh tế, xã hội ở địa phương. Quá trình xây dựng, triển khai các chính sách này

phải bám sát thực tế của địa phương và bảo đảm hài hòa các lợi ích giữa Nhà nước, doanh nghiệp và công dân. Chỉ khi đó mới đạt được sự đồng thuận đông đảo của người dân, động viên được người dân tham gia thực hiện, từ đó sẽ hạn chế được “biểu hiện” chống đối người thi hành công vụ.

- Kết hợp nhiều biện pháp tuyên truyền sâu rộng đến quần chúng nhân dân, các tầng lớp trong xã hội để nhận thức rõ quy định của pháp luật về các hành vi chống người thi hành công vụ, hành vi đồng phạm và chế tài xử lý cụ thể. Tuyên truyền chủ trương, đường lối, chính sách xử lý hành vi chống người thi hành công vụ đến quần chúng nhân dân, tranh thủ sự ủng hộ của quần chúng để thực hiện công tác đấu tranh phòng, chống tội chống người thi hành công vụ đạt hiệu quả cao hơn.

- Tăng cường bồi dưỡng nghiệp vụ, ý thức pháp luật và đạo đức người thi hành công vụ. Biện pháp này cần được thực hiện cho người thi hành công vụ thuộc tất cả các lĩnh vực. Theo đó, cần định kỳ mở các lớp bồi dưỡng về nghiệp vụ nhằm nâng cao năng lực chuyên môn cho cán bộ thi hành công vụ, nhất là cán bộ ở cơ sở vì đây là những người thường xuyên tiếp xúc với dân trong giải quyết, xử lý công việc. Bên cạnh đó, cần tăng cường giáo dục đạo đức, lối sống cho cán bộ thực thi công vụ để bảo đảm cho họ vô tư trong giải quyết công việc, không tham lam, tư lợi, không cấu kết với doanh nghiệp ức hiếp người dân địa phương. Trong giải quyết công việc, cán bộ cơ sở phải biết kết hợp hài hòa lợi ích của địa phương với lợi ích của doanh nghiệp, lợi ích hợp pháp của công dân trên cơ sở quy định của pháp luật.

- Trang bị đầy đủ công cụ hỗ trợ, vũ khí, phương tiện cho người thi hành công vụ, nhất là đối với các lực lượng cảnh sát giao thông, cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy, công an xã, phường,

thị trấn, lực lượng kiểm lâm... Đồng thời, cần có hướng dẫn cụ thể cho phép người thi hành công vụ trong trường hợp nào thì được sử dụng vũ khí, công cụ hỗ trợ để trấn áp, khống chế, vô hiệu hóa người có hành vi chống lại người thi hành công vụ hoặc trong trường hợp phòng vệ chính đáng.

- Nâng cao chất lượng hoạt động giải quyết đơn, thư khiếu kiện của nhân dân. Trước hết cần chấm dứt tình trạng đùn đẩy, né tránh giữa các cơ quan nhà nước có thẩm quyền trong việc giải quyết đơn, thư khiếu kiện của nhân dân. Hạn chế tối đa đơn, thư khiếu kiện vượt cấp. Việc nâng cao chất lượng giải quyết đơn, thư khiếu kiện của nhân dân phải bắt đầu trước hết từ cấp cơ sở. Cán bộ giải quyết phải đến tận nơi tìm hiểu với tinh thần, thái độ có trách nhiệm, khách quan trong công việc. Việc giải quyết phải thấu tình, đạt lý, phù hợp với nguyện vọng của đông đảo người dân. Thực hiện chế độ phân cấp rõ ràng, tránh tình trạng chông chéo, đùn đẩy trách nhiệm cho nhau hoặc giải quyết “không đến nơi đến chốn” dẫn đến người dân phải đi lại nhiều lần mà vẫn không được giải quyết.

- Tăng cường hoạt động thanh tra, kiểm tra. Lãnh đạo chỉ huy các cấp cần định kỳ tiến hành thanh tra, kiểm tra các hoạt động của nhân viên cấp dưới. Kiên quyết loại khỏi ngành những cán bộ, công chức tư cách đạo đức yếu kém, có tư tưởng “cai trị”, “ức hiếp” dân. Những cán bộ có năng lực chuyên môn hạn chế cần đưa đi học để nâng cao trình độ hoặc chuyển sang công việc khác phù hợp với trình độ hiện có. Việc thanh tra, kiểm tra đột xuất của cơ quan cấp trên cũng rất cần thiết để kịp thời phát hiện sai phạm, nhanh chóng chấn chỉnh sai sót của nhân viên cấp dưới, từ đó nâng cao chất lượng hoạt động nghề nghiệp của cán bộ, công chức.

- Xử lý kịp thời, nghiêm minh theo đúng quy

định của pháp luật mọi vi phạm và tội phạm chống người thi hành công vụ để bảo đảm tính răn đe đối với chủ thể vi phạm và cũng là bài học cảnh tỉnh khá hiệu quả nhằm răn đe đối với những phần tử “quá khích, manh động” trong xã hội. Khi có tin báo về vụ việc vi phạm phải có sự phối hợp đồng bộ, kịp thời về hoạt động giữa các cơ quan để giải quyết theo đúng quy định của pháp luật. Cần xây dựng mô hình hợp tác, phối hợp phù hợp giữa các cơ quan để bảo đảm tính linh hoạt, nhạy bén, hiệu quả trong giải quyết các vụ chống người thi hành công vụ. Việc xử lý hành vi chống người thi hành công vụ phải linh hoạt, kiên quyết và có sự phân hóa theo tính chất, mức độ của hành vi vi phạm để bảo đảm mọi hành vi chống người thi hành công

vụ đều được phát hiện, xử lý kịp thời, nghiêm minh theo đúng quy định của pháp luật. Tăng cường xét xử lưu động, nhất là đối với các vụ án điềm đối với đối tượng coi thường pháp luật, làm người thi hành công vụ hy sinh hoặc gây nguy hiểm đến tính mạng, sức khỏe của người thi hành công vụ. Tăng thêm mức xử phạt, kể cả trong lĩnh vực hành chính, lẫn trong lĩnh vực hình sự đối với tất cả các trường hợp chống người thi hành công vụ để nhằm cải tạo, giáo dục và răn đe, phòng ngừa chung □

1. Phương Sơn: Cảnh sát giao thông bị xe tải kéo lê 20m, nguồn: <http://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/giao-thong/canh-sat-giao-thong-bi-xe-tai-keo-le-20m-3326848.html>

Người tù thế kỷ trở về

(Tiếp theo trang 3)

vào pháp luật, vào một điều thiêng liêng là chân lý không thể bị bẻ cong, tin tưởng nguyên tắc “không làm oan người vô tội, không bỏ sót kẻ phạm tội” sẽ được thực thi trên thực tế.

Cũng cần phải nói đến thái độ rất khiêm nhường của “người tù thế kỷ này”. Trong buổi xin lỗi công khai do Tòa án nhân dân tỉnh Bình Thuận chủ trì, ông chỉ nói “trên đời này có ai khổ như tôi không” mà không một lời oán trách, sự biết ơn đang tràn ngập tâm hồn ông. Phẩm chất của một người hai lần bị kết án giết người này quả là phi phạm, phải chăng có định mệnh nên cha mẹ đặt tên ông là “Nén”?

Vụ giải oan này cũng được coi như chiến thắng của một nền công lý, của quá trình cải cách tư pháp và trực tiếp, hơn tất cả là tinh thần phục thiện, là thái độ tiếp thu, là sự cầu thị ở những con người và

cơ quan nắm giữ cán cân công lý. Chính những điều đó mới giữ được niềm tin của nhân dân vào bộ máy thực thi pháp luật, vào công bằng và công lý.

Cũng cần khẳng định một điều tối quan trọng trong vụ giải trừ oan khiên này là biểu hiện dân chủ trong đời sống pháp luật: Người ta có quyền nói, có quyền phơi bày sự thật và có người biết lắng nghe, tiếp thu. Vì thế, có ai cho rằng đây là “vết nhoe, nổi nhục” của tổ tụng hình sự nước nhà thì người đó đã nhầm. Đây là một bước tiến đáng kể trong hoạt động tố tụng, người biết nhận ra sai lầm và sửa chữa sai lầm mới chính là biểu hiện của nhân văn, tiến bộ.

“Người tù thế kỷ” trở về trong niềm hân hoan của mọi người, đó chẳng phải vòng nguyệt quế tôn vinh chiến thắng hay sao?! □